

Malaysia adalah sebuah negara yang kaya dengan kepelbagaian budaya, terkenal dengan keharmonian pelbagai kaum yang hidup bersama dalam satu masyarakat. Tiga kaum utama, iaitu Melayu, Cina, dan India, telah menetap di tanah ini selama lebih lima abad, menyumbang kepada pembentukan identiti nasional yang unik. Selain itu, Malaysia Timur, khususnya Sabah dan Sarawak, menjadi rumah kepada kira-kira 300 etnik dan sub-etnik seperti Kadazandusun, Iban, Bajau, dan Baba Nyonya. Setiap kaum membawa warisan budaya yang tersendiri melalui pakaian, makanan, perayaan, tarian, bahasa, alat muzik, dan permainan tradisional, menjadikan Malaysia sebuah mozek budaya yang memukau dan harmoni.

Kaum Melayu, yang membentuk majoriti penduduk Malaysia, memainkan peranan penting dalam membentuk identiti kebangsaan. Mereka menganut agama Islam dan menggunakan Bahasa Melayu sebagai bahasa rasmi. Pakaian tradisional seperti baju Melayu, kebaya, baju kurung, songkok, dan kain pelikat sering dipakai semasa majlis rasmi dan perayaan seperti Hari Raya Aidilfitri dan Hari Raya Haji, yang diraikan dengan kenduri dan kunjung-mengunjung. Hidangan seperti nasi lemak, laksa, kuih koci, buah Melaka, dan kuih lapis mencerminkan kepelbagaian citarasa masakan Melayu. Tarian tradisional seperti tarian keris, tarian inai, tarian piring, dan tarian lilin, yang diiringi alat muzik seperti kompang, gong, rebana, dan gambus, menyerlahkan keindahan budaya Melayu. Permainan tradisional seperti congkak, gasing, dan wau kekal popular, terutama di kawasan luar bandar, memupuk semangat komuniti dan nostalgia.

Kaum Cina di Malaysia, yang terdiri daripada sub-etnik seperti Hokkien, Hakka, Teochew, dan Kantonis, turut menyumbang kepada kekayaan budaya negara. Pakaian tradisional seperti cheongsam, sam fu, dan hanfu, yang dipopularkan semula melalui pergerakan Hanfu Malaysia pada 2007, sering kelihatan semasa perayaan. Perayaan seperti Tahun Baru Cina, Chap Goh Mei, dan Pesta Kuih Bulan diraikan dengan meriah, dengan pertukaran angpau dan persembahan tarian singa yang memukau. Hidangan seperti kuih bakul, kuih bulan, pulut nasi, dan dimsum menjadi simbolik dalam sambutan ini. Tarian seperti tarian kipas, tarian singa, dan tarian payung, diiringi alat muzik seperti gitar bulan dan dram, menambah kemeriahan acara. Catur Cina adalah permainan tradisional yang popular, manakala agama Buddha, Taoisme, dan Kristian diamalkan oleh komuniti ini. Bahasa Mandarin menjadi bahasa utama, di samping dialek seperti Hokkien, Hakka, Kantonis, dan Teochew, yang mencerminkan kepelbagaian linguistik kaum Cina.

Kaum India, dengan sub-etnik yang bercakap Tamil, Telugu, Hindi, dan Malayalam, memperkayakan budaya Malaysia dengan tradisi Hindu dan warisan kulinernya. Pakaian tradisional seperti sari, kurta, dhoti, dan serban menyerlah semasa perayaan seperti Deepavali, yang diraikan dengan penuh warna melalui pencahayaan lampu dan perkongsian makanan. Hidangan seperti tosai, idli, muruku, apam, kesari, dan ladu mencerminkan citarasa India yang kaya. Perayaan lain seperti Thaipusam, Ponggal, dan Vaigunda Ekadashi turut disambut, di samping Hari Raya dan Krismas bagi yang beragama Islam dan Kristian. Tarian seperti Bharata Natyam dan serimpi, diiringi alat muzik seperti veena, sitar, ukulele, dan sapei, mempamerkan keanggunan budaya India. Agama Hindu mendominasi, diikuti oleh Islam dan Kristian, manakala bahasa Tamil, Telugu, Hindi, dan Malayalam digunakan dalam komuniti, menambah dimensi linguistik yang pelbagai.

Baba dan Nyonya, atau Peranakan, adalah keturunan Cina yang menetap di Negeri-negeri Selat, terutama Melaka, sejak berabad lalu. Mereka menghasilkan identiti budaya yang unik melalui penggabungan tradisi Cina dengan pengaruh Melayu, terutamanya melalui perkahwinan campur. Baba Nyonya terkenal dengan pakaian seperti kebaya Nyonya dan masakan seperti laksa Nyonya, yang menggabungkan rasa pedas Melayu dengan teknik memasak Cina. Mereka menggunakan dialek Baba Melayu, campuran Bahasa Melayu dan Hokkien, yang mencerminkan resapan budaya mereka. Pada zaman penjajahan British, sebahagian Baba Nyonya menganggap diri sebagai rakyat British, membezakan diri daripada pendatang Cina baru, dan menubuhkan kelab eksklusif yang tidak membenarkan kemasukan imigran Cina. Warisan mereka kekal menjadi sebahagian penting dalam landskap budaya Malaysia.

Kaum Kadazandusun, penduduk asli terbesar di Sabah, terkenal dengan perayaan Tadau Kaamatan atau Harvest Festival, yang meraikan hasil tuaian padi dengan penuh kesyukuran. Perayaan ini menampilkan tarian Sumazau yang anggun, diiringi alat muzik tradisional seperti gong dan kulintangan, serta mempamerkan pakaian tradisional berwarna hitam bersulam emas. Bahasa Kadazan dan Dusun digunakan secara meluas dalam komuniti ini, dengan majoriti menganut agama Kristian, walaupun sebahagian kecil masih mengamalkan kepercayaan tradisional. Warisan Kadazandusun mencerminkan hubungan erat mereka dengan alam dan pertanian, yang menjadi teras budaya mereka.

Kaum Iban, kumpulan etnik terbesar di Sarawak yang membentuk 30% daripada penduduk negeri ini, tinggal di lembah sungai seperti Saribas, Skrang, Batang Lupar, dan Rajang. Mereka

meraikan Hari Gawai Dayak pada 1 dan 2 Jun setiap tahun, sebuah perayaan kesyukuran atas hasil tuaian yang menampilkan tarian Ngajat, tarian tradisional yang melambangkan keberanian dan keharmonian. Barang pusaka seperti pasu, gong, dan tempayan yang dipanggil tajau dianggap suci, diwarisi secara turun-temurun dan dihormati sebagai simbol kekayaan budaya. Pakaian tradisional seperti ngepan Iban, dengan hiasan manik dan kain tenunan, sering dipakai semasa perayaan. Bahasa Iban digunakan secara meluas, mencerminkan identiti kuat komuniti ini yang berpaut pada tradisi dan adat resam.

Kaum Bajau, penduduk asli Borneo yang dianggap sebagai Melayu Asli, mendiami kawasan pesisiran Sabah seperti Semporna, Lahad Datu, dan Kudat. Mereka menganut agama Islam sepenuhnya dan menekankan hubungan kekeluargaan serta konsep “le’od”, iaitu kelompok sederhana. Bahasa Sinama, dengan 26 subdialek, menjadi medium komunikasi utama, mencerminkan kepelbagaian linguistik mereka. Perayaan seperti Hari Raya Aidilfitri dan Hari Raya Aidiladha diraikan dengan meriah, diiringi alat muzik tradisional seperti kulintangan dan gong. Kaum Bajau terkenal dengan kemahiran maritim mereka, yang menjadi sebahagian penting daripada identiti budaya mereka, dan ramai kini menetap di Semenanjung Malaysia, mengintegrasikan budaya mereka dengan masyarakat lain.

Kaum Momogun Rungus, yang dikenali sebagai Dusun Laut atau Dayak Dusun, adalah penduduk asli Sabah yang mendiami kawasan Kudat, Kota Marudu, dan Pitas. Kira-kira 79% daripada mereka menganut agama Kristian, 20% mengamalkan Agama Labus, iaitu kepercayaan nenek moyang, dan 1% menganut Islam, kebanyakannya hasil perkahwinan campur. Agama Labus, yang berasal daripada perkataan “labus” (keluar) dan “agama” (boleh dilakukan), merujuk kepada hukum dan amalan yang melindungi masyarakat dari hukuman Kinoringan, tuhan mereka. Bahasa Rungus, atau Boros Momogun, mempunyai persamaan dengan bahasa Dayak dan Kadazandusun, menunjukkan hubungan erat dengan rumpun etnik lain di Borneo. Istilah “momogun” bermaksud “pemilik tanah”, mencerminkan identiti mereka sebagai penduduk asli yang berpegang pada adat dan tradisi.

Sabah juga menjadi rumah kepada pelbagai etnik lain seperti Bisaya, Iranun, Suluk, Idahan, Tidong, dan Kedayan, yang kebanyakannya menganut agama Islam dan menggunakan alat muzik seperti kulintangan dan gong dalam majlis tradisional. Kaum Bisaya, yang mendiami Beaufort dan Sipitang, terkenal dengan hidangan ambuyat dan bahasa Bisaya mereka. Kaum Iranun, yang tinggal di Lahad Datu dan Kota Belud, menggunakan bahasa Iranun dan

mengekekalkan tradisi maritim mereka. Kaum Suluk, yang menetap di Sandakan, Tawau, dan Semporna, terkenal dengan makanan seperti putuh, sianglak, dan kerabu mangga muda, serta pakaian sablay dan tarian sapu tangan. Kaum Idahan, yang tinggal di Lahad Datu dan Kinabatangan, menikmati hidangan seperti alau (durian merah) dan mempersembahkan tarian Gabiluk. Kaum Tidong dan Kedayan, yang mendiami Tawau dan Labuan, menggunakan bahasa Tidong dan Kedayan masing-masing, dan meraikan Hari Raya Aidilfitri dengan penuh kemeriahan. Setiap etnik ini menyumbang kepada kepelbagaian budaya Sabah, memperkukuh identiti Malaysia sebagai negara pelbagai kaum.

Malaysia, dengan kepelbagaian kaum dan budayanya, adalah contoh keharmonian dalam perbezaan. Daripada warisan Melayu, Cina, dan India di Semenanjung Malaysia kepada etnik seperti Kadazandusun, Iban, Bajau, dan Momogun Rungus di Sabah dan Sarawak, setiap komuniti menyumbang kepada identiti nasional yang kaya. Dengan tradisi yang merentasi pakaian, makanan, tarian, dan bahasa, Malaysia kekal sebagai sebuah negara yang meraikan kepelbagaian sebagai kekuatan utamanya.

Bumiputera di Sabah merujuk kepada penduduk asal negeri ini yang terdiri daripada lebih 35 kumpulan etnik, menggunakan lebih 50 bahasa dan sekitar 90 dialek. Antara kaum utama Bumiputera Sabah termasuk Kadazan-Dusun, Bajau, dan Murut. Kadazan-Dusun merupakan kumpulan etnik terbesar di Sabah, mempunyai budaya pertanian yang kuat dan terkenal dengan perayaan Kaamatan. Bajau dikenali sebagai "kaum pelaut", mereka juga terkenal dengan kemahiran menunggang kuda dan adat perkahwinan yang meriah. Murut terutama tinggal di pedalaman Sabah dan terkenal dengan rumah panjang serta upacara-upacara tradisional. Selain kaum Bumiputera, masyarakat Cina merupakan penduduk bukan asli terbesar di Sabah. Mengikut Perkara 160 Perlembagaan Persekutuan, terdapat juga suku kaum bukan-peribumi Sabah dari Semenanjung dan Sarawak yang layak menikmati status dan faedah Bumiputera. Bahasa rasmi ialah Bahasa Melayu, tetapi pelbagai bahasa lain turut dituturkan seperti Kadazan, Bajau, Murut, dan lain-lain. Dialek tempatan dikenali sebagai Bahasa Melayu Sabah.

Alat muzik kaum Sabah merangkumi pelbagai jenis yang memperkaya budaya tempatan. Kulintangan ialah alat muzik tradisional di negeri Sabah yang terdiri daripada 8 hingga 9 gong kecil yang disusun sebaris dan dimainkan dengan pemukul kayu kecil. Ia dimainkan semasa perayaan dan majlis rasmi, terutamanya oleh suku kaum Bajau dan Kadazan-Dusun, biasanya digabungkan dengan alat muzik lain seperti gong dan gendang. Gendang diperbuat daripada

kulit haiwan seperti lembu atau kerbau dan batang kayu, digunakan sebagai muzik iringan semasa persembahan, perayaan, dan kadangkala dalam upacara penyembuhan tradisional, dengan irama paluan yang berbeza mengikut daerah. Gong, atau dikenali juga sebagai Tagung, merupakan alat muzik penting dalam budaya Kadazan-Dusun, diperbuat daripada besi atau tembaga dan dimainkan semasa majlis perkahwinan, keramaian, dan pesta menuai, biasanya dalam kumpulan 7 gong. Sompoton ialah alat muzik tiupan yang diperbuat daripada labu liar dan batang buluh, sangat popular dalam kalangan Kadazan-Dusun dan sering dimainkan semasa perayaan dan persembahan budaya, dengan bunyi dihasilkan dengan meniup dan menutup lubang-lubang kecil menggunakan jari. Tongkungan ialah alat muzik bertali yang diperbuat daripada buluh dan tali halus, dimainkan dengan memetik tali menggunakan jari dan sering dimainkan ketika masa lapang, mempunyai lapan utas tali yang disusun empat di setiap sisi. Seruling ialah alat muzik tiupan yang diperbuat daripada buluh, mempunyai tujuh lubang nada dan satu lubang tiupan, digunakan dalam pelbagai majlis dan popular dalam kalangan Kadazan-Dusun, ada juga yang diperbuat daripada batang paip sebagai alternatif. Sundatang ialah alat muzik bertali yang diperbuat daripada kayu keras dan biasanya mempunyai dua tali, popular dalam kalangan suku kaum Rungus, digunakan untuk hiburan peribadi dan juga dalam persembahan kebudayaan, dengan bunyi dihasilkan dengan memetik tali menggunakan jari.

Kaum Murut menetap di pedalaman dan kawasan tenggara Sabah serta wilayah perbatasan antara Kalimantan dan Sarawak, merupakan suku kaum ketiga terbesar di Sabah, mendiami kawasan seperti Tenom, Kemabong, Pensiangan, Tawau, Tongod, dan Keningau. Perkataan 'Murut' merujuk kepada kumpulan penduduk yang tinggal di lereng bukit atau tanah tinggi di pedalaman Sabah. Selain di Sabah, mereka juga boleh ditemui di Brunei, Sarawak, dan sempadan Kalimantan. Kaum Murut membentuk kira-kira 2.9% daripada jumlah penduduk Sabah, iaitu lebih kurang 120,000 orang. Secara tradisi, mereka tinggal di rumah panjang yang menempatkan antara 10 hingga 20 keluarga, dan ada juga yang tinggal secara individu di sepanjang sungai. Mereka terkenal dengan kemahiran membina perahu, memburu, dan mengamalkan seni tatu seperti kaum Iban, walaupun amalan ini semakin berkurangan dalam kalangan generasi muda. Mata pencarian utama mereka suatu ketika dahulu ialah sebagai petani berpindah, pemburu, dan penangkap ikan sungai, serta mengumpul hasil hutan seperti damar, rotan, dan madu lebah. Pada masa kini, ramai dalam kalangan masyarakat Murut telah beralih ke sektor pekerjaan moden seperti perkhidmatan awam termasuk bidang pendidikan, kesihatan, dan pertahanan. Kaum Murut terbahagi kepada beberapa sub-etnik seperti Murut Tahol, Tidung, Timugon, Sembakung, Paluan, Bookan, Kalabakan, Serundung, Agabag,

Tanggara, Kolor, Nabai, Gana, dan Lundayeh, setiap sub-etnik mempunyai bahasa dan dialek tersendiri yang dipengaruhi oleh faktor geografi dan lokasi penempatan masing-masing. Walaupun terdapat perbezaan bahasa antara kumpulan, identiti dan budaya Murut tetap dikekalkan sebagai warisan bersama.

Kaum Murut di pedalaman Sabah terkenal dengan makanan tradisional yang unik, antaranya pucuk ubi, ubi kayu rebus/goreng, paku-pakis, buah tarap, jeruk ikan dan daging, serta tuhau. Mereka juga mempunyai makanan tradisional khas seperti Tiopoh atau Mamata, iaitu padi muda yang digoreng tanpa minyak, kemudian dikisar halus dan dicampur gula, digemari kerana rasa dan aromanya yang sesuai dengan cita rasa masyarakat setempat. Pakaian tradisional kaum Murut kaya dengan simbolisme dan dihiasi manik-manik serta corak unik. Untuk lelaki, pakaian adat termasuk Babaru Puputul, jaket tanpa lengan dari kulit kayu puputul dihiasi manik buatan tangan; Aba Puputul, cawat sepanjang dua meter dari isi kulit kayu puputul dililit di pinggang; dan Tupi Sinulatan, perhiasan kepala dari kulit kayu dengan bulu burung tuwou, dengan motif seperti bulu burung merak, lintah, daun pokok puputul, dan matahari. Untuk wanita, pakaian adat termasuk Pinongkolo, baju dan gaun panjang hitam dihiasi manik-manik warna-warni; Pipirot, tali pinggang perak berhiaskan manik khas; Salupai, hiasan kepala manik-manik untuk wanita dan pengantin; Sinikot, set pin rambut berhias manik; Rarangkol, rantai manik pelbagai jenis; dan Holong, gelang kulit kerang besar.

Lansaran ialah permainan tradisional Murut di Sabah, khususnya di Tenom dan Keningau, bermula sebagai ritual pemujaan roh kepala musuh perang, dimainkan dengan melambung di atas lantai terapung untuk mendapatkan hadiah, dipersembahkan dalam acara budaya seperti Pesta Kalimantan dan Pesta Kaamatan. Pemain lelaki memakai pakaian tradisional kulit kayu, cawat, dan topi lalandau; wanita memakai busana hitam berhias manik. Permainan juga melibatkan tarian berkumpulan dan pantun berbalas. Tagunggak ialah alat muzik bambu paluan yang mengiringi tarian dan perarakan pesta di kalangan suku kaum Murut, terdiri daripada beberapa buluh poring berukuran besar dengan lubang segi empat tepat sebagai resonator, melambangkan semangat kepahlawanan Murut, dimainkan ketika menyambut pahlawan yang kembali dari peperangan bersama kepala musuh, biasanya digandingkan dengan gong dan tawak. Kaum Murut menyambut pelbagai perayaan seperti Hari Raya, Krismas, Tahun Baru, pengembumian, dan Pesta Kalimantan, pesta menuai padi yang mirip pesta Kaamatan Kadazan-Dusun. Tarian Lansaran dilakukan di atas lantai kayu khas yang lentur seperti spring, melibatkan lelaki dan perempuan memakai pakaian tradisional berwarna hitam dan manik-

manik, dengan gerakan bulatan dan lonjakan disertai hentakan kayu di bawah lantai. Tarian Magunatip, tarian suku Murut Timugon dari Tenom, melibatkan sepasang penari dan bunyi bambu dari alat muzik tradisional, ditari pada majlis Hari Magavau untuk memuja semangat padi.

Kaum Murut tradisional percaya kepada angkapio (amalan masyarakat) dan konsep amamahun (makhluk ghaib dari pokok, haiwan, kawasan tertentu). Aki Kaulung adalah kuasa ghaib pencipta alam dan manusia, dan manusia dianggap pengurus ciptaan. Kepercayaan animisme masih diamalkan oleh sebilangan kecil Murut Tahol, percaya semangat bumi (Inara Nu Tana) berkuasa dan manusia harus hidup harmoni untuk elak bencana alam. Kini, majoriti Murut beragama Kristian, namun warisan kepercayaan tradisional masih dihormati. Kaum Murut menggunakan pelbagai bahasa dan dialek, sekitar 15 bahasa dan 21 dialek, dengan bahasa Taggal yang lebih dikenali dan mempunyai persamaan dengan bahasa Kadazan Dusun, merupakan salah satu bahasa asli Borneo yang masih digunakan secara aktif.

Dalam kalangan masyarakat Dusun Tatana, salah satu subetnik Kadazandusun di Kuala Penyu, adat resam berkaitan pertunangan dan perkahwinan masih diamalkan dengan penuh adat. Pertunangan bermula dengan lamaran rasmi oleh orang tengah yang dikenali sebagai Susuruan, dilakukan pada hari bertuah seperti Selasa, Khamis, atau Sabtu. Sekiranya diterima, pihak perempuan akan mengadakan jamuan sebagai tanda persetujuan, disusuli dengan hantaran seperti kerbau atau khinzir, kain, cincin dan gelang emas, serta wang belanja dan wang talak. Sepanjang tempoh pertunangan, pasangan dilarang bergaul bebas; pelanggaran akan dikenakan denda sogit. Adat unik ialah Kotoliban atau Sepangadak, di mana adik perempuan yang berkahwin dahulu memberi hadiah kepada kakak sebagai tanda hormat, merangkumi tanjak, baju tradisional, kain sarung, dan cincin emas. Majlis Balun atau belanja kahwin diadakan seminggu atau sebulan sebelum perkahwinan untuk menyerahkan barang seperti kerbau, khinzir, barang kemas, dan wang hantaran mengikut persetujuan. Majlis perkahwinan bermula dengan Moginum Kawin dan Bemasak, termasuk penyediaan makanan tradisional seperti Kolupis. Pada malam tersebut, pasangan akan minum arak tradisional sebagai simbol penyatuan keluarga. Upacara Mi Baisan menyaksikan pasangan memberi gelaran “bapa” dan “mama” kepada ibu bapa mertua, disahkan melalui acara Mitunui. Upacara diakhiri dengan Bersigup Kirai (menyirih dan merokok bersama) serta tarian Sayau Mi Baisan yang berirama gong. Terdapat juga dua jenis perkahwinan khas: Kahwin Nialap, apabila pasangan tinggal bersama sebelum perkahwinan rasmi, dan Kahwin Unuli, di mana si lelaki tinggal bersama

keluarga perempuan. Mas kahwin dikenali sebagai Inapung (RM500), manakala bentuk berian lain termasuk Belanja Angus (RM3,000–RM10,000), Wang Gantung, barang kemas serta haiwan korban seperti kerbau dan khinzir.

Makanan tradisi kaum Kadazan-Dusun termasuk Hinava, Noonsom, Pinaasakan, Bosou, Tuhau, Sup Kinoring Bakas (tidak halal), Sup Manuk Lihing, dan Linopot. Hinava atau Hinava Ginapan dihasilkan daripada isi ikan seg cliff yang dicampurkan dengan biji buah bambangan yang telah diparut, cili merah, halia, bawang merah, limau kapas, dan garam, popular semasa Kaamatan. Noonsom terdapat dalam beberapa jenis, yang paling popular ialah Noonsom Sada (ikan), Noonsom Bambangan (buah), dan Noonsom Tuhau (ulam). Pinaasakan dihasilkan dengan menggunakan isi ikan air tawar atau air laut. Bosou boleh disediakan dalam pelbagai jenis seperti Bosou Sada (ikan), Bosou Nangka (nangka), Bosou Sayur-sayuran, dan bermacam-macam lagi mengikut citarasa. Linopot diperbuat daripada campuran beras bukit dan beras perang bersama bahan seperti ubi keledek, keladi, dan labu, menghasilkan warna ungu atau coklat pada nasi, biasanya disediakan untuk majlis keramaian, perayaan tradisional, perkahwinan, dan upacara adat, dinikmati bersama lauk-pauk tradisional seperti ikan, daging, ayam, telur masin, serta hidangan tempatan seperti Tuhau, Hinava, dan Bambangan.

Pakaian lelaki Kadazan, khususnya dari Penampang, termasuk baju gaung, seluar souva, bengkung toogot, dan penutup kepala siga yang diperbuat daripada kain daster. Di Papar, pakaian mereka menggunakan kain baldi hitam berhias renda kuning keemasan, menyerlahkan kemewahan budaya. Wanita pula mengenakan sinuanga, blus lengan pendek dengan hiasan sulaman, bersama sinompukung, jaket yang lazim dipakai oleh wanita lebih tua, kain labuh, selendang batik, dan tali pinggang perak tradisional himpogot, yang diperbuat daripada duit syiling perak menandakan kekayaan dan status pemakainya. Penutup kepala wanita dikenali sebagai siung, diperbuat daripada anyaman buluh halus dengan corak etnik. Alat muzik Kadazan-Dusun termasuk Suling, alat tiupan tradisional daripada buluh Sumbiling dengan lima hingga enam lubang jari, digunakan dalam upacara berkabung dan kini dalam majlis keramaian. Turali, seruling yang ditiup menggunakan hidung daripada buluh Sumbiling, dimainkan semasa berkabung dan kini dalam majlis kebudayaan. Sompoton menyerupai bagpipe, diperbuat daripada buluh dan labu air kering, menghasilkan bunyi harmoni melalui lapan batang buluh, digunakan dalam upacara adat dan persembahan moden. Togunggak, alat idiofon daripada buluh, dimainkan dengan diketuk, digunakan dalam ritual adat, tarian seperti Sumazau dan Magunatip, serta sebagai alat komunikasi dalam kampung.

Pesta Kaamatan disambut oleh kaum Kadazan-Dusun sebagai simbol kesyukuran atas hasil tuaian, berlangsung sepanjang Mei dengan kemuncaknya pada 30 dan 31 Mei, menampilkan pertandingan Unduk Ngadau, tarian tradisional, dan upacara oleh Bobohizan, dengan pakaian tradisional, muzik, tarian Sumazau, serta jamuan istimewa seperti tapai. Tarian Sumazau dipersembahkan semasa Kaamatan, berfungsi sebagai lambang kesyukuran, ritual, dan pemilihan jodoh, diiringi gong dan gendang dengan gerakan perlahan dan berirama. Tarian Sumirid, dari komuniti Dusun Liwan, diinspirasikan daripada aktiviti memisahkan padi dari tangkai, ditarikan dalam majlis penting seperti Modtomu dan Pesta Menuai, dengan penari memakai pakaian tradisional berhias simbolik, melambangkan penghormatan kepada alam, semangat padi, dan penyatuan komuniti. Masyarakat Dusun Tatana percaya padi berasal dari pengorbanan Huminodun, anak kepada Kinoingan, dan upacara Momohizan diadakan selepas musim menuai untuk memuja semangat padi dan memastikan kesuburan tanaman. Walaupun terdiri daripada pelbagai subkaum, masyarakat Kadazan-Dusun berkongsi bahasa yang hampir serupa dengan sedikit perbezaan dialek, menyerupai perbezaan antara bahasa Melayu dan Indonesia.

Kaum Bajau, masyarakat peribumi Sabah, terkenal dengan kemahiran sebagai penyelam, pelaut, dan nelayan, terutama di kawasan pantai timur seperti Semporna, dikenali dengan gelaran seperti “sea gypsies”, “Panglima Dilaut”, dan “pelaut terunggul”. Bajau di pantai barat Sabah seperti Kota Belud, Tuaran, Papar, dan Putatan lebih dikenali sebagai penunggang kuda mahir, digelar “Koboi Sabah” kerana kecekapan mereka dalam menunggang serta terlibat dalam pertanian dan penternakan. Bajau terbahagi kepada Bajau Pantai Barat dan Bajau Pantai Timur, dengan perbezaan jelas dari segi dialek, pakaian tradisional, adat, dan cara hidup. Bajau Pantai Barat cenderung kepada pertanian dan budaya darat, manakala Bajau Pantai Timur lebih dekat dengan laut dan budaya maritim. Adat perkahwinan Bajau melibatkan tujuh peringkat, antaranya merisik (tilau-tilau mendo), bertunang (seruan), akad nikah, dan bersanding, dengan amalan seperti mandi bedak, hantaran, serta upacara ngando dan ngedede. Adat kematian menggabungkan ajaran Islam dan tradisi, dengan bunyi gong menandakan kematian, dan simbol seperti buah pinang serta panji digunakan dalam pengebumian, dengan ritual khas seperti naja-naja dan magbahangi. Adat kelahiran melibatkan pantang larang untuk wanita hamil, perlindungan spiritual seperti meletakkan duri di bawah rumah, dan pantang selepas bersalin untuk kesihatan ibu dan bayi.

Makanan tradisional Bajau termasuk Kima, kerang laut sebagai lauk; Sagol atau Senagol, diperbuat daripada isi ikan seperti ikan buntal, pari, atau yu; Putu, berasaskan ubi kayu; Tompe atau Tinompeh, makanan berasaskan ubi kayu; Kinilau, versi tempatan “sushi” dimakan mentah; dan Inta’an, istilah umum bagi makanan mentah, kebanyakannya makanan laut segar. Pakaian tradisional Bajau melambangkan identiti budaya mereka, dengan wanita memakai badu sampit dan sarung olos berangkit dihiasi perhiasan seperti mandapun dan sarempak, lelaki mengenakan baju cekak musang, samping, seluar, dan destar, dikenali sebagai Alal Bimbang di Semporna dan Kota Belud. Sepak Manggis dimainkan ketika perayaan seperti perkahwinan, dengan peserta menendang bola rotan ke arah kotak berisi hadiah yang digantung tinggi, bermula dengan simbolik pusingan oleh pengantin, terbuka kepada semua peringkat umur, menggalakkan semangat perpaduan. Kulintangan, alat muzik utama Bajau dan Suluk, dimainkan dalam majlis seperti perkahwinan dan khatam al-Quran, terdiri daripada gong, canang, dan gendang, dengan dua gaya pukulan utama Tidung dan Kedidi. Regatta Lepa, perayaan tradisional Bajau Laut di Semporna setiap April, meraikan laut sebagai sumber rezeki, dengan lepa, perahu tradisional dihias cantik, dipertandingkan bersama lumba perahu dan persembahan budaya.

Tarian Bajau termasuk Tarian Igal-Igal, tarian gemalai menyerupai helang, ditarikan dalam majlis perkahwinan dan Regatta Lepa; Tarian Daling-Daling, tarian berpasangan disertai pantun berbalas; Tarian Brunsai, tarian berasaskan hentakan kaki dan kalang tanpa muzik; dan Tarian Limbai, tarian menyambut pengantin lelaki ke rumah pengantin perempuan, diiringi muzik tradisional dan lambai selendang. Sebelum Islam, Bajau Laut menganut animisme, mempercayai roh di laut dan unsur alam, walaupun kini Islam dianuti, kepercayaan lama seperti ritual Pesuk masih wujud. Bahasa Bajau terdiri daripada pelbagai dialek, Bajau Timur dipengaruhi bahasa Suluk, manakala Bajau Barat bercampur dengan bahasa Bajau Sama dan Melayu, penggunaan berbeza mengikut domain sosial seperti keluarga, agama, pendidikan, dan jual beli.

Kaum Iban di Sarawak, dengan pakaian tradisional termasuk Bidang, kain sarung sempit hingga paras lutut untuk wanita; Kalambi, baju tradisional lelaki dan wanita dengan motif etnik; Bedong, selendang wanita yang ditenun halus; Kain Sirat, kain cawat lelaki; Dandong, selendang lelaki untuk membungkus barang upacara; dan Ngepan, pakaian lengkap wanita Iban untuk Hari Gawai dan pertandingan Kumang. Makanan tradisional termasuk Manuk Pansuh, ayam dimasak dalam buluh bersama daun ubi; Midin Belacan, sayur liar digoreng belacan;

Pekasam Ensabi, sayur sawi jeruk pedas; Kasam Ikan, ikan jeruk masam-masin; Umai, ikan mentah dicampur bawang merah, cili, garam, dan limau nipis; Penganan, kuih tradisional untuk Gawai; serta Kuih Cuan dan Kuih Sarang Semut. Permainan Batak Lampung, tarik kayu antara dua lelaki, menguji kekuatan fizikal semasa Gawai. Alat muzik Taboh melibatkan tawak, gendang, engkerumong, dan bebendai, dimainkan dalam pelbagai majlis dan upacara keagamaan. Hari Gawai disambut 1/2 Jun sebagai tanda tamat musim menuai, melibatkan makanan tradisional, tarian Ngajat, dan persembahan kepada dewa kekayaan. Tarian Ngajat menggambarkan keberanian dan sejarah, dipersembahkan dalam pelbagai acara termasuk Gawai. Bahasa Iban, dari rumpun Austronesia, berfungsi sebagai lingua franca zaman dahulu.

Kaum Bidayuh, yang bermaksud “Orang Darat”, dahulu dikenali sebagai Dayak Darat, mempunyai adat resam seperti Ngoncong, upacara perubatan tradisional oleh Bidayuh Selako untuk mengubati penyakit akibat gangguan makhluk halus, dijalankan di rumah pesakit dengan muzik tradisional dan persembahan kepada roh, juga digunakan semasa perkahwinan dan Gawai Padi. Adat perkahwinan mengamalkan monogami dan melarang inses, dengan peranan orang tengah (‘picara’), dan amalan seperti ‘batangkap’ dan ‘nyagam’ masih diamalkan. Adat kematian mempercayai roh menunggu 4 tahun sebelum ke alam akhirat (Sibayan), dengan tempoh pantang 7 malam dikenali sebagai Peris, kini kebanyakan upacara digantikan dengan sembahyang Kristian. Pakaian wanita Bidayuh Selakau bertemakan putih dan hitam, dihiasi manik dan duit syiling, tanpa topi tradisional, manakala lelaki menggunakan sarung batik, berbeza daripada sub-etnik lain yang memakai seluar tradisional. Makanan termasuk Asam Siok, ayam dimasak dalam buluh; Sambal Belacan Bidayuh, hanya mengandungi ikan bilis, belacan, dan cili padi; Sup Ponas, menggunakan ubi kayu parut; Bunga Durian Goreng, dimasak dengan ikan bilis atau belacan; dan Pangkang, mirip lemang tetapi tanpa daun pisang. Hari Gawai disambut pada 1 atau 2 Jun sebagai tanda kesyukuran selepas menuai padi. Tarian Tolak Bala menghalau roh jahat selepas musim menuai, menggunakan simbol seperti kelapa taya dan anjung, manakala Tarian Langi Pinyambut sempena musim menuai dan menyambut tetamu, dengan gerakan lemah gemalai. Dahulu menganut animisme, kini rata-rata Bidayuh Sarawak beragama Kristian, dengan upacara sembahyang menggantikan pemujaan. Bahasa Bidayuh unik, dengan varian moden hasil percampuran dialek.

Kaum Melanau, penduduk asal Sarawak dari rumpun Austronesia, mendiami kawasan pesisiran seperti Mukah, Dalat, dan Bintulu, mempunyai hubungan budaya dengan Kayan dan Bidayuh. Kebanyakan kini beragama Islam, tetapi ada yang menganut Kristian atau

mengekalakan kepercayaan tradisional terhadap “ipok” (semangat laut). Mereka berasal dari kawasan pedalaman sebelum berhijrah ke pesisiran melalui Batang Mukah dan Oya, dengan nama “Melanau” dipercayai berasal daripada “memanau” (menangkap ikan). Rumah tradisional tinggi mereka kini diganti rumah moden. Makanan tradisional mencerminkan gaya hidup pesisiran dan perusahaan sagu, termasuk Sagu, makanan ruji disajikan panas bersama sambal; Linut, berasaskan lematak dan air panas; Umai, ikan segar “dimasak” dengan limau, bawang, cili, dan garam; Siet, ulat dari batang sagu dimasak sebagai goreng kering, sup, atau disalai; dan Tebaloi, biskut sagu rangup dari tepung sagu, kelapa parut, dan gula. Permainan Pisa’ Tibow memupuk perpaduan, diadakan pada awal tahun, melibatkan dua pasukan memanjat tiang kayu setinggi 30 kaki untuk mengayun rotan sega. Alat muzik termasuk Gading, gendang dari kayu dan kulit haiwan; Gelinang, kulintangan dengan 7-8 mata logam; Tawa, gong untuk pelbagai acara; dan Canang, melengkapkan alat lain untuk tarian seperti Alu-Alu. Pesta Kaul, disambut pada Mac/April, memohon perlindungan dan hasil laut yang baik, diserikan dengan bot berhias, tarian, dan buaian gergasi Tibou. Adat kehidupan seperti kelahiran, perkahwinan, dan kematian disertai pantang larang, seperti larangan wanita hamil makan makanan tertentu dan upacara kematian “sare”. Tarian Mengarang Menyak menggambarkan proses penghasilan sagu, dipersembahkan dengan busana tradisional hitam dan prop tikar mengkuang, manakala Tarian Alu-Alu adalah tarian berkabung dengan aksi di atas buluh. Kegiatan ekonomi tertumpu pada hasil laut, perusahaan sagu, penghasilan garam, dan pertanian padi sawah. Bahasa Melanau, dari kumpulan Melanau-Kajang, mempunyai dialek seperti Mukah, Matu-Daro, dan Bintulu, dengan tatabahasa unik berbanding Bahasa Melayu.

Kaum Melayu, etnik majoriti di Malaysia, didefinisikan sebagai beragama Islam, bertutur dalam Bahasa Melayu, dan mengamalkan adat Melayu, berasal dari kelompok Malayic yang menetap di Alam Melayu sejak zaman prasejarah, dengan tamadun awal seperti di Sungai Batu. Identiti Melayu diperkukuh oleh pengaruh Islam dan sejarah Kesultanan seperti Melaka. Mereka terbahagi kepada Anak Jati (pribumi tempatan), Anak Dagang (berasal dari Kepulauan Indonesia), dan Peranakan (hasil perkahwinan campur dengan bangsa asing seperti Arab, Cina, dan India). Anak Jati merangkumi suku seperti Melayu Kedah, Perak, Kelantan, Terengganu, Pahang, Johor, Negeri Sembilan, Selangor, Melaka, Brunei, Kedayan, dan Sarawak. Anak Dagang termasuk Aceh, Banjar, Bugis, Jawa, Minangkabau, dan lain-lain. Peranakan termasuk Peranakan Parsi, Arab, Jawi Peranakan, Cina, Turki, Siam, Eropah, dan Khmer. Makanan tradisional Melayu seperti Nasi Lemak, Rendang, Asam Pedas, Laksa, Ketupat, Lemang,

Dodol, Bahulu, Keropok Lekor, Otak-Otak, dan Sate, dengan bahan pelengkap seperti Belacan, Budu, dan Tempoyak, mencerminkan kepelbagaian rasa. Pakaian tradisional termasuk Baju Melayu (Teluk Belanga dan Cekak Musang), Baju Kurung, Baju Kebaya (Labuh dan Pendek), Baju Riau, dan Baju Belah Panjang, dengan aksesori seperti sarung, pelikat, samping, tanjak, songkok, kelubung, seluar, kancing, dan kerongsang. Permainan tradisional merangkumi permainan luar seperti sepak takraw, galah panjang, konda-kondi; permainan dalam rumah seperti Batu Seremban, Main Ceper, Main Serunai; permainan papan seperti Congkak, Dam Aji; dan permainan berkumpul seperti Teng-Teng, Wau, dan Gasing.

Alat muzik tradisional Melayu termasuk kordofon seperti Gambus; membranofon seperti Gendang, Kompang, Rebana, Geduk, Beduk; idiofon seperti Gong, Angklung; dan aerofon seperti Seruling, menggunakan bahan semula jadi seperti kayu, kulit binatang, dan buluh. Perayaan utama termasuk Hari Raya Aidilfitri, disambut dengan solat sunat, takbir, ziarah, juadah seperti ketupat, rendang, lemag, dan duit raya; Hari Raya Aidiladha, dengan ibadah korban, solat sunat, dan ziarah; dan Maulidur Rasul, dengan selawat, syarahan, dan perarakan. Tarian tradisional termasuk Tarian Kuda Kepang, Inang, Zapin, Mak Yong, Joget, Sarah, Barongan, Piring, Inai, Ceracap Inai, dan Gamelan. Kepercayaan Melayu beralih dari animisme ke Islam, yang kini membentuk cara hidup, adat, dan sistem nilai, berlandaskan al-Quran dan sunnah, walaupun elemen kepercayaan lama seperti jampi dan pantang larang masih wujud. Bahasa Melayu, bahasa ibunda dan kebangsaan, memainkan peranan penting dalam komunikasi, pendidikan, pentadbiran, kesusasteraan, dan seni, dengan loghat tempatan seperti Kelantan, Kedah, dan Negeri Sembilan.

Komuniti Cina di Malaysia terdiri daripada suku kaum seperti Hokkien, Hakka, Kantonis, Teochew, Hainan, dan Fuzhou, membawa bahasa dan budaya dari wilayah selatan China. Hokkien terbesar, tertumpu di utara Semenanjung; Hakka ramai di Sabah dan Sarawak; Kantonis dominan di Lembah Klang; Teochew di Kelantan dan pantai barat; Hainan dan Fuzhou lebih kecil, di Sitiawan dan Sib. Pakaian tradisional seperti Cheongsam, Samfoo, dan Hanfu mencerminkan kekayaan budaya Han, dipakai pada majlis seperti perkahwinan dan Tahun Baru Cina. Makanan tradisional termasuk Kuih Bakul, melambangkan kemajuan; Kuih Bulan, ikonik untuk Pertengahan Musim Luruh; Pulut Nasi (Lo Mai Gai), dim sum Kantonis; dan Dimsum, pelbagai hidangan kecil. Permainan seperti Xiangqi (Catur Cina) dan Mahjong menggambarkan strategi dan nilai sosial. Alat muzik termasuk Erhu, alat bertali dua yang mendayu; Liuqin, alat petik mirip pipa; dan Pipa, alat bertali kayu dengan teknik kompleks.

Perayaan termasuk Tahun Baru Cina, dengan hiasan merah, angpau, tarian singa; Chap Goh Mei, dengan melontar limau; Perayaan Kuih Bulan dan Pesta Tanglung; Perayaan Duan Wu; dan Titik Balik Matahari Musim Dingin. Tarian termasuk Tarian Kipas, Tarian Singa, Tarian Naga, dan Tari Payung. Kepercayaan merangkumi Agama Buddha, Taoisme, dan Kristian. Bahasa termasuk Mandarin, Hokkien, Hakka, Kantonis, Teochew, Hainan, dan Fuzhou, dari rumpun Sino-Tibet, mempengaruhi bahasa Melayu melalui pinjaman kata.

Kaum India di Malaysia mempunyai pakaian tradisional seperti Sari, kain panjang dililit di pinggang dan diselendang; Serban, penutup kepala sunnah dalam Islam dan wajib dalam Sikhisme; Kurta dan Baju Punjabi, pakaian longgar; Dhoti dan Sarung, kain untuk majlis tradisional. Makanan termasuk Tosai dan Idli, hidangan sarapan dari adunan beras dan dal; Muruku dan Vadai, snek goreng; Apam, kuih gebu; Laddu, manisan bulat; Putu Mayam, snek dari Tamil Nadu; Naan, roti pipih; Nasi Daun Pisang, hidangan vegetarian; dan Panipuri, snek jalanan. Permainan termasuk Kho-Kho, permainan lari dan kejar; Chaturanga, asal-usul catur; dan Kabaddi, sukan tradisional Tamil Nadu. Alat muzik termasuk Vina dan Sitar, alat berdawai klasik; Damaru, drum kecil; Manjira, perkusi logam; Tabla, gendang tradisional; Tambura, alat berdawai untuk iringan; Ghatam, belanga tanah liat; Thayambaka, gendang solo Chenda; dan Jalatarangam, tembikar berisi air. Perayaan termasuk Hari Deepavali, menandakan kemenangan cahaya; Thaipusam, menghormati Dewa Murugan; Thaiponggal, pesta menuai Tamil; Onam, menyambut Raja Mahabali; Durga Puja, kemenangan Dewi Durga; Parchu Bhogi, menghormati nenek moyang; dan Puthandu, Tahun Baru Tamil. Tarian termasuk Serimpi, tarian klasik Jawa; Bharata Natyam, tarian klasik Tamil Nadu; Kolattam, tarian dengan kayu rotan; dan Kathakali, tarian Malayali dengan solekan tebal. Kepercayaan merangkumi Hinduisme, agama tertua berasaskan Veda, dan Kristian, berasaskan ajaran Yesus Kristus. Bahasa termasuk Telugu, bahasa Dravidian terbesar; Tamil, dengan tradisi kesusasteraan 2,000 tahun; Hindi, bahasa Indo-Arya utama; dan Malayalam, bahasa rasmi Kerala.

Soalan Lazim (FAQ)

Pelbagai Kaum

Question: Apakah kaum-kaum utama di Malaysia?

Answer: Kaum utama di Malaysia ialah Melayu, Cina, dan India, yang telah menetap di negara ini selama lebih lima abad. Selain itu, terdapat kira-kira 300 etnik dan sub-etnik di Malaysia Timur, seperti Kadazandusun, Iban, Bajau, dan Baba Nyonya, yang turut menyumbang kepada kepelbagaian budaya.

Question: Apakah ciri-ciri budaya kaum Melayu di Malaysia?

Answer: Kaum Melayu, majoriti penduduk Malaysia, menganut agama Islam dan menggunakan Bahasa Melayu. Mereka terkenal dengan pakaian tradisional seperti baju Melayu, kebaya, dan songkok, serta hidangan seperti nasi lemak dan laksa. Perayaan seperti Hari Raya Aidilfitri, tarian seperti tarian piring, alat muzik seperti kompang, dan permainan tradisional seperti congkak mencerminkan warisan budaya mereka.

Question: Siapakah Baba dan Nyonya, dan apakah keunikan budaya mereka?

Answer: Baba dan Nyonya adalah keturunan Cina Peranakan yang menetap di Melaka dan Negeri-negeri Selat. Mereka menggabungkan tradisi Cina dan Melayu melalui perkahwinan campur, menghasilkan budaya unik seperti pakaian kebaya Nyonya, masakan laksa Nyonya, dan dialek Baba Melayu.

Question: Apakah perayaan penting bagi kaum Kadazandusun di Sabah?

Answer: Kaum Kadazandusun meraikan Tadau Kaamatan atau Harvest Festival untuk menghormati hasil tuaian padi. Perayaan ini menampilkan tarian Sumazau, pakaian tradisional bersulam emas, dan alat muzik seperti gong dan kulintangan, mencerminkan hubungan mereka dengan alam.

Question: Apakah tradisi utama kaum Iban di Sarawak?

Answer: Kaum Iban, etnik terbesar di Sarawak, meraikan Hari Gawai Dayak pada 1-2 Jun dengan tarian Ngajat dan menghormati pusaka seperti tajau (tempayan). Pakaian ngepan Iban dan Bahasa Iban mengukuhkan identiti mereka yang berpaut pada adat resam.

Question: Bagaimanakah kaum Bajau mengekalkan identiti budaya mereka?

Answer: Kaum Bajau, penduduk asli Sabah, menganut agama Islam dan terkenal dengan kemahiran maritim. Mereka menggunakan bahasa Sinama, meraikan Hari Raya dengan alat muzik seperti kulintangan, dan menekankan hubungan kekeluargaan serta konsep “le’od” (kelompok sederhana).

Question: Apakah maksud “Momogun” bagi kaum Momogun Rungus?

Answer: “Momogun” bermaksud “pemilik tanah” dalam bahasa Rungus, mencerminkan identiti kaum Momogun Rungus sebagai penduduk asli Sabah. Mereka mengamalkan Agama Labus, kepercayaan nenek moyang, dan menggunakan Bahasa Rungus yang serupa dengan bahasa Dayak.

Question: Apakah usaha yang dilakukan untuk mengiktiraf identiti bumiputera Sabah pada 2024?

Answer: Pada 2024, Kongres Kebangsaan Momogun (MNC) memperjuangkan penggantian istilah “Lain-lain” dengan “Momogun” dalam dokumen rasmi untuk mewakili etnik seperti Kadazandusun, Murut, dan Rungus. Konvensyen Momogun pada 1 Ogos 2024 disokong 75 persatuan, walaupun ada gesaan untuk perbincangan lebih inklusif.

Question: Apakah beberapa etnik lain di Sabah dan ciri budaya mereka?

Answer: Etnik seperti Bisaya (hidangan ambuyat), Suluk (makanan putih dan pakaian sablay), Idahan (tarian Gabiluk), Iranun, Tidong, dan Kedayan menyumbang kepada budaya Sabah. Kebanyakan menganut Islam, menggunakan alat muzik seperti kulintangan, dan meraikan Hari Raya Aidilfitri.

Question: Bagaimanakah Malaysia memupuk keharmonian antara kaum?

Answer: Malaysia memupuk keharmonian melalui saling menghormati budaya setiap kaum, meraikan perayaan bersama, dan menyokong usaha seperti perjuangan Momogun. Tradisi seperti perkongsian makanan, tarian, dan bahasa mengukuhkan perpaduan dalam kepelbagaian.

Sabah

Question: Apakah kaum-kaum pribumi utama di Sabah?

Answer: Kaum-kaum pribumi utama di Sabah termasuk Kadazandusun, Bajau, Murut, dan pelbagai sub-etnik lain seperti Rungus, Lundayeh, dan Tidung.

Question: Apakah bahasa rasmi negeri Sabah?

Answer: Bahasa rasmi negeri Sabah ialah Bahasa Melayu, tetapi terdapat juga bahasa pribumi seperti Kadazan, Bajau, Murut, dan pelbagai dialek lain yang dituturkan.

Question: Apakah alat muzik tradisional yang popular di Sabah?

Answer: Antara alat muzik tradisional yang popular di Sabah ialah Kulintangan, Sompoton, Gong, Gendang, Seruling, Tongkungan, Sundatang, dan Tagunggak.

Question: Apakah pakaian tradisional kaum Murut?

Answer: Pakaian tradisional kaum Murut merangkumi Babaru Puputul dan Aba Puputul untuk lelaki, serta Pinongkolo dan Pipirot untuk wanita, dihiasi dengan manik-manik dan corak unik.

Question: Apakah tarian tradisional di kalangan kaum Murut?

Answer: Tarian tradisional kaum Murut termasuk Lansaran, yang melibatkan lantai terapung, dan Magunatip, yang menggunakan buluh untuk menjepit kaki penari.

Question: Apakah makanan tradisional kaum Murut?

Answer: Makanan tradisional kaum Murut termasuk pucuk ubi kayu, ubi kayu rebus/goreng, paku-pakis, buah tarap, jeruk ikan, jeruk daging, sagu, tuhau, dan Tiopoh (padi muda goreng).

Question: Apakah pakaian tradisional kaum Murut?

Answer: Lelaki Murut memakai Babaru Puputul dan Aba Puputul, manakala wanita memakai Pinongkolo dan Pipirot, dihiasi dengan manik-manik dan salupai (hiasan kepala).

Question: Apakah alat muzik tradisional kaum Murut?

Answer: Alat muzik tradisional kaum Murut termasuk Tagunggak, Gong, Kulintangan, Gendang, dan Sompoton, yang dimainkan semasa perayaan dan upacara adat.

Question: Apakah adat resam penting kaum Murut?

Answer: Adat resam penting termasuk adat perkahwinan seperti Tina'uh dan bantuan tumakin-inuot, serta adat kematian seperti Paturul untuk menghormati roh si mati.

Question: Apakah perayaan utama kaum Murut?

Answer: Perayaan utama ialah Pesta Kalimaran, disambut selepas menuai padi, serupa dengan Pesta Kaamatan, serta Hari Raya, Krismas, dan Tahun Baru.

Question: Apakah permainan tradisional kaum Murut?

Answer: Lansaran merupakan permainan tradisional kaum Murut.

Question: Apakah pakaian adat wanita kaum Murut?

Answer: Pakaian adat wanita Murut termasuk Pinongkolo, Pipirot, Salupai, Sinikot, Rarangkol dan Holong.

Question: Apakah bahasa utama yang digunakan oleh kaum Murut?

Answer: Kaum Murut menggunakan lebih 15 bahasa dan 21 dialek, dengan Bahasa Taggal sebagai yang paling umum.

Question: Apakah makanan tradisional yang terkenal di kalangan kaum Kadazandusun?

Answer: Makanan tradisional Kadazandusun yang terkenal termasuk Hinava, Noonsom, Pinaasakan, Bosou, Sup Manuk Lihing, dan Linopot.

Question: Apakah itu Noonsom dalam makanan Kadazan?

Answer: Noonsom ialah jeruk tradisional Kadazan, contohnya Noonsom Sada, Noonsom Bambang dan Noonsom Tuhau.

Question: Apakah makanan yang dibungkus dengan daun dan dikukus oleh kaum Kadazan?

Answer: Linopot ialah makanan tradisional Kadazan yang dibungkus dengan daun dan dikukus.

Question: Apakah pakaian tradisional lelaki kaum Kadazan?

Answer: Pakaian lelaki Kadazan termasuk Gaung (baju hitam), Souva (seluar), Toogot (bengkung) dan Siga (penutup kepala).

Question: Apakah perayaan utama yang disambut oleh kaum Kadazandusun?

Answer: Perayaan utama kaum Kadazandusun ialah Pesta Kaamatan, yang disambut untuk meraikan musim menuai padi, dengan acara kemuncak seperti Unduk Ngadau dan tarian Sumazau.

Question: Apakah tarian tradisional di kalangan kaum Kadazandusun?

Answer: Tarian tradisional kaum Kadazandusun yang terkenal termasuk Sumazau, yang dipersembahkan semasa Pesta Kaamatan, dan Sumirid, yang menggambarkan proses memisahkan padi secara tradisional.

Question: Apakah makanan tradisional kaum Kadazandusun?

Answer: Makanan tradisional kaum Kadazandusun termasuk Hinava (ikan mentah diperap), Noonsom (jeruk ikan atau buah), Pinaasakan, Bosou, Sup Manuk Lihing, dan Linopot (nasi bungkus dalam daun).

Question: Apakah pakaian tradisional kaum Kadazandusun?

Answer: Lelaki Kadazandusun memakai gaung, souva, toogot, dan siga, manakala wanita memakai sinuangga, sinompukung, kain labuh, dan himpogot (tali pinggang syiling perak), sering dihiasi dengan siung (penutup kepala anyaman).

Question: Apakah alat muzik tradisional kaum Kadazandusun?

Answer: Alat muzik tradisional kaum Kadazandusun termasuk Sompoton, Suling, Turali, Togunggak, Kulintangan, dan Gong, yang digunakan dalam upacara adat dan perayaan.

Question: Apakah adat resam penting kaum Kadazandusun?

Answer: Adat resam penting termasuk adat perkahwinan seperti Moginum Kawin dan Mi Baisan, serta upacara Momohizan untuk memuja semangat padi selepas menuai.

Question: Apakah perayaan utama kaum Kadazandusun?

Answer: Perayaan utama ialah Pesta Kaamatan, disambut pada bulan Mei untuk meraikan musim menuai, dengan acara seperti Unduk Ngadau dan tarian Sumazau.

Question: Apakah tarian tradisional di kalangan kaum Bajau?

Answer: Tarian tradisional kaum Bajau termasuk Igal-Igal, Daling-Daling, Brunsai, dan Limbai, yang sering dipersembahkan semasa majlis perkahwinan dan Regatta Lepa.

Question: Apakah makanan tradisional kaum Bajau?

Answer: Makanan tradisional kaum Bajau termasuk Kima (kerang laut), Sagol (ikan dicincang dengan kunyit), Putu, Tompe (ubi kayu goreng), Kinilau (ikan mentah diperap), dan Inta'an (makanan laut mentah).

Question: Apakah pakaian tradisional kaum Bajau?

Answer: Wanita Bajau memakai badu sampit dan olos berangkit dengan mandapun dan sarempak, manakala lelaki memakai baju cekak musang, seluar, sampung, dan destar.

Question: Apakah pakaian tradisional wanita kaum Bajau?

Answer: Pakaian wanita Bajau termasuk blus badu sampit dan kain sarung olos berangkit.

Question: Apakah pakaian tradisional lelaki kaum Bajau?

Answer: Pakaian lelaki Bajau termasuk baju cekak musang, sampung dan destar.

Question: Apakah permainan tradisional kaum Bajau?

Answer: Sepak Manggis ialah permainan tradisional kaum Bajau.

Question: Apakah alat muzik tradisional kaum Bajau?

Answer: Alat muzik tradisional kaum Bajau termasuk Kulintangan, Gong, Canang, Gendang, dan Gabbang, yang digunakan dalam majlis seperti perkahwinan dan kenduri.

Question: Apakah adat resam penting kaum Bajau?

Answer: Adat resam penting termasuk adat perkahwinan dengan peringkat seperti tilau-tilau mendo, seruan, dan ngando, serta adat kematian seperti naja-naja dan Magbahangi.

Question: Apakah perayaan utama kaum Bajau?

Answer: Perayaan utama ialah Regatta Lepa, disambut pada bulan April di Semporna untuk menghormati laut, dengan pertandingan Sambulayang dan persembahan kebudayaan.

Question: Apakah bahasa yang digunakan oleh kaum Bajau?

Answer: Kaum Bajau menggunakan Bahasa Bajau Timur dan Barat, serta pelbagai percampuran bahasa termasuk dengan pengaruh Suluk dan Melayu.

Sarawak

Question: Apakah kaum Bumiputera utama di Sarawak?

Answer: Kaum Bumiputera utama di Sarawak termasuk Iban, Bidayuh, dan Melanau, yang masing-masing mempunyai budaya, bahasa, dan adat resam yang unik.

Question: Apakah perayaan utama yang disambut oleh kaum Bumiputera di Sarawak?

Answer: Hari Gawai adalah perayaan utama yang disambut oleh kaum Iban dan Bidayuh, manakala Pesta Kaul adalah perayaan penting bagi kaum Melanau, kedua-duanya menandakan kesyukuran dan perpaduan budaya.

Question: Bagaimanakah bahasa Bumiputera di Sarawak berbeza antara satu sama lain?

Answer: Bahasa Iban, Bidayuh, dan Melanau tergolong dalam keluarga Austronesia tetapi mempunyai dialek dan sebutan yang berbeza. Contohnya, bahasa Iban berkait rapat dengan Melayu, manakala bahasa Bidayuh berubah intonasi mengikut daerah, dan bahasa Melanau mempunyai tatabahasa unik tanpa awalan “di-” untuk kata kerja pasif.

Question: Apakah makanan tradisional kaum Iban?

Answer: Makanan tradisional kaum Iban termasuk Manuk Pansuh, Midin Belacan, Kasam Ensabi, Kasam Ikan, dan Umai.

Question: Apakah kuih tradisional kaum Iban?

Answer: Kuih tradisional kaum Iban termasuk Kuih Cuan dan Kuih Sarang Semut.

Question: Apakah pakaian tradisional kaum Iban?

Answer: Pakaian tradisional kaum Iban termasuk Bidang, Kalambi, Bedong, Kain Sirat, Dandong dan Ngepan.

Question: Apakah permainan tradisional kaum Iban?

Answer: Batak Lampung merupakan permainan tradisional kaum Iban.

Question: Apakah pakaian tradisional wanita Iban yang terkenal?

Answer: Ngepan Iban adalah pakaian tradisional wanita Iban, digunakan semasa Hari Gawai dan pertandingan Kumang, lengkap dengan bidang, bedong, dan hiasan manik.

Question: Apakah hidangan tradisional Iban yang paling terkenal?

Answer: Manuk Pansuh, atau ayam pansuh, adalah hidangan terkenal Iban, dimasak dalam buluh dengan daun ubi, biasanya dihidangkan semasa Hari Gawai.

Question: Apakah permainan tradisional Iban yang menguji kekuatan fizikal?

Answer: Batak Lampung ialah permainan tradisional Iban di mana dua peserta menarik kayu bulat untuk menguji kekuatan, sering dimainkan semasa sambutan Gawai Dayak.

Question: Apakah alat muzik tradisional kaum Iban?

Answer: Taboh ialah alat muzik tradisional yang digunakan oleh kaum Iban.

Question: Apakah perayaan utama bagi kaum Iban?

Answer: Hari Gawai merupakan perayaan utama bagi kaum Iban.

Question: Apakah jenis-jenis tarian Ngajat Iban?

Answer: Tarian Ngajat Iban termasuk Ngajat Indu, Ngajat Bebunuh, Ngajat Lesung, dan Ngajat Ngalu Temuai, setiap satu dengan tujuan seperti menyambut tetamu atau ritual perang.

Question: Apakah adat miring dalam budaya Iban?

Answer: Adat miring ialah upacara spiritual Iban untuk memohon keberkatan dan perlindungan daripada malapetaka, menggunakan piring, ayam, tuak, dan mantera oleh lemambang.

Question: Apakah jenis tarian tradisional kaum Iban?

Answer: Tarian Ngajat ialah tarian tradisional kaum Iban.

Question: Apakah bahasa utama kaum Iban?

Answer: Bahasa Iban ialah bahasa utama yang digunakan oleh kaum Iban.

Question: Apakah makanan tradisional kaum Bidayuh?

Answer: Makanan tradisional kaum Bidayuh termasuk Asam Siok, Sambal Belacan Bidayuh, Sup Ponas, Bunga Durian Goreng dan Pangkang.

Question: Apakah perayaan utama bagi kaum Bidayuh?

Answer: Hari Gawai merupakan perayaan utama kaum Bidayuh.

Question: Apakah tarian tradisional kaum Bidayuh?

Answer: Tarian tradisional kaum Bidayuh termasuk Tarian Tolak Bala dan Tarian Langi Pinyambut.

Question: Bagaimanakah Hari Gawai disambut oleh kaum Bidayuh?

Answer: Hari Gawai Bidayuh disambut pada 1 atau 2 Jun untuk meraikan akhir musim menuai padi, dengan tumpuan pada perpaduan keluarga, makanan tradisional, dan pemeliharaan budaya.

Question: Apakah kepercayaan utama masyarakat Bidayuh kini?

Answer: Majoriti Bidayuh kini menganut agama Kristian, dengan upacara sembahyang Kristian menggantikan amalan animisme, walaupun adat tradisional seperti kematian masih dipengaruhi kepercayaan lama.

Question: Apakah bahasa utama yang digunakan oleh kaum Bidayuh?

Answer: Bahasa Bidayuh ialah bahasa utama kaum Bidayuh.

Question: Apakah makanan tradisional kaum Melanau?

Answer: Makanan tradisional kaum Melanau termasuk Sagu, Linut, Umai, Siet (ulat mulong), dan Tebaloi.

Question: Apakah itu Umai dalam makanan tradisional Melanau?

Answer: Umai ialah hidangan makanan laut mentah yang digaul bersama limau dan bawang, popular dalam kalangan kaum Melanau.

Question: Apakah permainan tradisional Melanau yang terkenal?

Answer: Pisa' Tibow ialah permainan Melanau di mana pasukan memanjat tiang kayu untuk mengayun rotan sega, memohon berkat dewa Ipo' Tibow, sering diadakan semasa musim buah.

Question: Apakah alat muzik yang mengiringi tarian Melanau?

Answer: Alat muzik seperti gading (gendang), gelinang (kulintangan), tawa (gong), dan canang digunakan untuk mengiringi tarian seperti Mengarang Menyak dan Alu-Alu.

Question: Apakah perayaan utama yang disambut oleh kaum Melanau?

Answer: Pesta Kaul ialah perayaan utama kaum Melanau.

Question: Apakah jenis tarian tradisional kaum Melanau?

Answer: Tarian tradisional Melanau termasuk Tarian Mengarang Menyak dan Tarian Alu-Alu.

Question: Apakah kegiatan ekonomi utama dalam kalangan kaum Melanau?

Answer: Kegiatan ekonomi utama kaum Melanau termasuk penangkapan ikan, perusahaan sagu, pertanian padi sawah dan penghasilan garam.

Question: Apakah bahasa yang digunakan oleh kaum Melanau?

Answer: Kaum Melanau menggunakan Bahasa Melanau sebagai bahasa utama mereka.

Melayu

Question: Apakah kategori utama kaum Melayu Malaysia?

Answer: Kaum Melayu Malaysia terbahagi kepada Anak Jati (Melayu asli tempatan), Anak Dagang (Melayu keturunan Indonesia), dan Peranakan (hasil perkahwinan campur dengan bangsa asing seperti Arab, Cina, atau India).

Question: Apakah makanan tradisional Melayu yang paling terkenal?

Answer: Nasi Lemak, diiktiraf sebagai hidangan kebangsaan Malaysia, adalah makanan tradisional Melayu yang terkenal, dihidangkan dengan sambal ikan bilis, telur, kacang, timun, dan pelbagai lauk.

Question: Apakah makanan yang sering dihidangkan semasa Hari Raya Aidilfitri?

Answer: Makanan seperti Ketupat, Lemang, Rendang, dan Kuih-muih seperti Dodol dan Kuih Bahulu sering dihidangkan semasa Hari Raya Aidilfitri.

Question: Apakah keunikan Nasi Kerabu?

Answer: Nasi Kerabu, popular di Kelantan dan Terengganu, terkenal dengan nasi berwarna biru (dari bunga telang), kuning, atau putih, dihidangkan dengan ulam, budu, dan ayam percik.

Question: Apakah makanan ringan tradisional Melayu?

Answer: Makanan ringan seperti Keropok Lekor, Satar, Otak-Otak, dan Kuih Siput adalah popular, sering dinikmati sebagai snek atau hidangan kenduri.

Question: Apakah bahan pelengkap penting dalam masakan Melayu?

Answer: Bahan seperti Belacan, Budu, Tempoyak, dan Gula Melaka adalah pelengkap penting yang menambah rasa unik pada masakan Melayu.

Question: Apakah jenis kuih-muih dan manisan tradisional kaum Melayu?

Answer: Kuih-muih dan manisan tradisional kaum Melayu termasuk Ketupat, Lemang, Dodol, Kuih Bahulu, dan Wajik.

Question: Apakah jenis pakaian tradisional lelaki Melayu?

Answer: Pakaian tradisional lelaki Melayu termasuk Baju Melayu Teluk Belanga dan Baju Melayu Cekak Musang.

Question: Apakah jenis pakaian tradisional wanita Melayu?

Answer: Pakaian tradisional wanita Melayu termasuk Baju Kurung, Baju Kebaya, dan Baju Riau.

Question: Apakah jenis Baju Kurung yang popular?

Answer: Jenis Baju Kurung termasuk Teluk Belanga Johor, Cekak Musang, dan Baju Kurung Moden, yang sesuai untuk majlis rasmi dan harian.

Question: Apakah aksesori pelengkap pakaian tradisional Melayu?

Answer: Aksesori pelengkap termasuk Songkok, Tanjak, Selendang, dan Samping.

Question: Apakah permainan tradisional kaum Melayu yang dimainkan di luar rumah?

Answer: Antara permainan luar termasuk Sepak Takraw, Galah Panjang dan Konda-Kondi.

Question: Apakah permainan dalam rumah yang dimainkan oleh kaum Melayu?

Answer: Contoh permainan dalam rumah ialah Batu Seremban dan Main Ceper.

Question: Apakah permainan papan tradisional kaum Melayu?

Answer: Permainan papan tradisional termasuk Congkak dan Dam Aji.

Question: Apakah permainan tradisional Melayu yang terkenal?

Answer: Permainan seperti Congkak, Gasing, dan Wau Bulan adalah permainan tradisional Melayu yang terkenal, mencerminkan kreativiti dan kemahiran.

Question: Apakah alat muzik tradisional Melayu yang popular?

Answer: Alat muzik seperti Gambus, Kompang, Rebana, Gong, dan Seruling adalah popular dalam upacara adat dan persembahan seni Melayu.

Question: Apakah alat muzik tradisional kaum Melayu yang bertali (kordofon)?

Answer: Gambus adalah alat muzik tradisional Melayu yang bertali.

Question: Apakah alat muzik jenis gendang dalam budaya Melayu?

Answer: Alat muzik jenis gendang termasuk Gendang, Kompang, Rebana, Geduk dan Beduk.

Question: Apakah jenis alat muzik tradisional Melayu yang ditiup?

Answer: Seruling adalah contoh alat muzik tiupan (aerofon) tradisional Melayu.

Question: Apakah perayaan utama bagi kaum Melayu?

Answer: Perayaan utama kaum Melayu ialah Hari Raya Aidilfitri dan Hari Raya Aidiladha.

Question: Apakah tarian tradisional yang popular dalam kalangan masyarakat Melayu?

Answer: Tarian tradisional termasuk Tarian Zapin, Tarian Kuda Kepang dan Tarian Joget.

Question: Apakah agama anutan utama kaum Melayu?

Answer: Kaum Melayu beragama Islam.

Question: Apakah bahasa utama yang digunakan oleh kaum Melayu?

Answer: Bahasa Melayu ialah bahasa utama kaum Melayu.

Cina

Question: Apakah pakaian tradisional utama masyarakat Cina di Malaysia?

Answer: Pakaian tradisional utama termasuk cheongsam (qipao) untuk wanita, samfoo untuk lelaki dan wanita, serta hanfu yang mencerminkan budaya kaum Han, sering dipakai semasa perayaan seperti Tahun Baru Cina dan perkahwinan.

Question: Apakah suku kaum Cina yang utama di Malaysia?

Answer: Suku kaum utama ialah Teochew, Hakka, Hokkien, Kantonis, Hainan, dan Fuzhou, masing-masing dengan dialek dan budaya unik dari wilayah selatan China.

Question: Apakah perayaan utama yang disambut oleh masyarakat Cina di Malaysia?

Answer: Perayaan utama termasuk Tahun Baru Cina, Chap Goh Mei, Perayaan Kuih Bulan, Pesta Tanglung, Perayaan Duan Wu, dan Titik Balik Matahari Musim Dingin, yang diraikan dengan adat tradisional dan penyesuaian tempatan.

Question: Apakah makanan kaum Cina di Malaysia?

Answer: Makanan seperti kuih bakul (nian gao), kuih bulan, pulut nasi (lo mai gai), dan dimsum popular, terutama semasa Tahun Baru Cina dan Perayaan Pertengahan Musim Luruh, dengan versi halal untuk masyarakat pelbagai kaum.

Question: Apakah bahasa utama yang dituturkan oleh masyarakat Cina di Malaysia?

Answer: Bahasa utama termasuk Mandarin, Hokkien, Hakka, Kantonis, dan Teochew, dengan Mandarin sebagai bahasa rasmi dalam pendidikan dan media, manakala dialek lain mengekalkan identiti budaya suku kaum.

Question: Apakah tradisi utama semasa Tahun Baru Cina di Malaysia?

Answer: Tradisi termasuk pembersihan rumah, hiasan merah, tarian singa, yee sang, dan pemberian angpau, dengan bunga api menggantikan mercun untuk keselamatan.

Question: Bagaimanakah Kantonis kekal relevan di Malaysia?

Answer: Kantonis dominan di bandar seperti Kuala Lumpur dan Ipoh, mengekalkan identiti budaya komuniti Yue, walaupun berbeza jauh dengan Mandarin.

Question: Cheongsam adalah pakaian tradisional bagi kaum mana?

Answer: Cheongsam adalah pakaian tradisional kaum Cina.

Question: Apakah jenis pakaian tradisional kaum Cina?

Answer: Pakaian tradisional kaum Cina termasuk Cheongsam, Samfoo, dan Hanfu.

Question: Apakah permainan tradisional kaum Cina?

Answer: Permainan tradisional kaum Cina termasuk Xiangqi (Catur Cina) dan Mahjong.

Question: Apakah alat muzik tradisional kaum Cina?

Answer: Alat muzik tradisional kaum Cina termasuk Erhu, Liuqin, dan Pipa.

Question: Tarian Singa adalah sebahagian daripada budaya tarian kaum mana?

Answer: Tarian Singa adalah sebahagian daripada budaya tarian kaum Cina.

Question: Apakah jenis tarian tradisional kaum Cina?

Answer: Tarian tradisional kaum Cina termasuk Tarian Kipas, Tarian Singa, dan Tarian Naga.

Question: Apakah agama yang dianuti oleh kaum Cina di Malaysia?

Answer: Kaum Cina menganut agama Buddha, Taoisme, dan Kristian.

India

Question: Apakah pakaian tradisional utama masyarakat India di Malaysia?

Answer: Pakaian tradisional utama termasuk sari dan choli untuk wanita, dhoti dan kurta untuk lelaki, serta baju Punjabi dan serban yang sering dipakai semasa perayaan seperti Deepavali dan Thaipusam.

Question: Apakah makanan tradisional kaum India yang terkenal?

Answer: Makanan tradisional kaum India termasuk Tosai, Idli, Muruku, Apam, Laddu, dan Nasi Daun Pisang.

Question: Apakah makanan manisan kaum India yang popular semasa perayaan?

Answer: Antara manisan kaum India yang popular ialah Laddu dan Apam.

Question: Nasi Daun Pisang merupakan hidangan tradisional bagi kaum mana?

Answer: Nasi Daun Pisang merupakan hidangan tradisional kaum India.

Question: Apakah pakaian tradisional lelaki kaum India?

Answer: Pakaian tradisional lelaki India termasuk Serban, Kurta, Dhoti, dan Baju Punjabi.

Question: Apakah pakaian tradisional wanita kaum India?

Answer: Sari merupakan pakaian tradisional wanita kaum India.

Question: Apakah permainan tradisional yang dimainkan oleh masyarakat India?

Answer: Permainan tradisional kaum India termasuk Kho-Kho, Chaturanga dan Kabaddi.

Question: Apakah alat muzik tradisional kaum India?

Answer: Alat muzik tradisional India termasuk Vina, Sitar, Tabla, Ghatam dan Jalatarangam.

Question: Apakah konsep muzik tradisional dalam budaya India?

Answer: Kaum India mengamalkan konsep muzik Karnatak dalam tradisi muzik mereka.

Question: Apakah perayaan utama kaum India di Malaysia?

Answer: Perayaan utama kaum India termasuk Hari Deepavali, Thaipusam, dan Thaiponggal.

Question: Apakah jenis tarian tradisional yang terdapat dalam masyarakat India?

Answer: Tarian tradisional India termasuk Bharata Natyam, Kathakali dan Tarian Kolattam.

Question: Apakah agama utama yang dianuti oleh kaum India?

Answer: Kaum India menganut agama Hindu dan juga Kristian.

Question: Apakah bahasa utama yang digunakan oleh kaum India di Malaysia?

Answer: Bahasa utama kaum India ialah Tamil, Telugu, Hindi dan Malayalam.

Question: Bagaimanakah Thaipusam disambut di Malaysia?

Answer: Thaipusam diraikan dengan perarakan ke kuil seperti Batu Caves, membawa belanga susu atau kavadi, dan sesetengah penganut melakukan penyiksaan diri sebagai tanda tobat.